

Arendal kommune

Balansen på ROBEK-kanten mot 2030

Behovskorrigert KOSTRA-analyse av en sørlandskommune som — tynget av høy gjeld, svak inntektsside og et i praksis tomt disposisjonsfond — balanserer på ROBEK-kanten og disiplinert kutter seg gjennom alle sektorer for å snu driften. Hovedfunnet: en akutt krise der driften ser ut til å være snudd i 2025 (netto driftsresultat fra $-1,7\%$ til $+1,7\%$), akkurat nok til å unngå ROBEK — mens landets tyngste levekårsregion presser behovene opp.

+1,7 %

netto driftsresultat 2025 — snudd fra $-1,7\%$ ($-79,6$ mill) i 2024; akkurat nok til å unngå ROBEK, men hårfint (kap. 2)

100,2 %

netto lånegjeld — gjelda ligger rundt en hel årsinntekt; renterisiko kalt «største finansielle risiko» (kap. 2)

+47,8 mill

pleie og omsorg over behovsnivå (2025) — doblet fra 2024; demografidrevet, og der de hardeste kuttene settes inn (kap. 3)

3,0 %

disposisjonsfond (VISER) — men kommunens egne dokumenter sier fondet i praksis er tomt inn i 2026 (avstemming, kap. 2)

Sammendrag for kommunestyret: akutt krise, men driften snudd i 2025

VISER Arendal er i 2025 en kommune i akutt økonomisk omstilling. Netto driftsresultat er snudd fra **–1,7 % i 2024 (–79,6 mill) til +1,7 % i 2025** — akkurat nok til å dekke inn 2024-merforbruket og unngå ROBEK. Netto lånegjeld er **100,2 %** av brutto driftsinntekter, og disposisjonsfondet vises som 3,0 %. Behovskorrigert er bildet todelt: **pleie og omsorg ligger +47,8 mill over behov** (doblet fra +25,6 mill i 2024), mens **sosial (–3,5 mill), barnevern (–31,5 mill), kommunehelse (–20,0 mill) og administrasjon (–66,9 mill) ligger under behov**.

TOLKNING Arendal er en sørlandskommune som **balanserer på ROBEK-kanten**. Krisen er **finansbåret oppå et svakt inntektsgrunnlag** — ikke en ren overforbrukskrise. Kommunen har *både* høyere gjeld og lavere frie inntekter enn KOSTRA-gruppe 11, og har hatt eiendomsskatt siden 2000 («maks ut»). Driveren er altså gjeld + renteoppgang + svak inntektsside, ikke skattesvikt alene. Snuoperasjonen i 2025 er reell, men marginen er hårfin: handlingsregelen på 1,75 % NDR nås ikke i planperioden, og gjelda øker fra 5,5 til 6,7 mrd tross utsatte prosjekter. Det mest kontraintuitive funnet er at sosial og barnevern ligger *under* behov tross Agders ekstreme utenforskap — fordi krisen tvinger fram stramhet, ikke fordi behovet er lavt.

Viktig korreksjon: Terra-saken rammet IKKE Arendal. Et utbredt premiss er at Arendal var en «Terra-kommune». Det stemmer ikke. Terra-skandalen (2007) traff åtte *kraftkommuner* (Narvik, Rana, Haugesund, Vik, Bremanger, Hattfjelldal, Hemnes, Kvinesdal) som plasserte kraftinntekter i amerikanske strukturerte produkter. Arendal var ikke blant dem. Arendals problemhistorie er en **egen gjelds-/ROBEK-arv**: svak inntektsside, eiendomsskatt innført alt i 2000, og et historisk høyt investeringsnivå. Denne rapporten behandler derfor gjelds-/ROBEK-arven generelt — ikke Terra. (Se kap. 6.)

2024 → 2025-utviklingen. Snuoperasjonen vises tydeligst i finanstallene (NDR –1,7 → +1,7 %), men også i behovsbildet beveger sektorene seg: pleie og omsorg fra +25,6 til +47,8 mill over behov (doblet), sosial fra –20,9 til –3,5 mill (nærmere behov), barnevern fra –35,3 til –31,5 mill, mens administrasjon faller fra –35,4 til –66,9 mill (dypere under behov — det eneste området som skjermes). Grunnskole er fortsatt under behov (–29,7 mill), men mindre enn i 2024 (–45,0). 2025 er hovedåret; 2024 vises som sammenligning.

AVVIK MOT BEHOV, MILL KR/ÅR	PLO	GRUNNSK.	BARNEH.	KOM.HELSE	SOSIAL	BARNEV.	ADM.
2024 (revidert)	+25,6	–45,0	+10,7	–16,9	–20,9	–35,3	–35,4
2025 (revidert)	+47,8	–29,7	+12,4	–20,0	–3,5	–31,5	–66,9

Hovedbildet i fem punkter

- Akutt krise, men driften snudd** — NDR fra –1,7 % (2024) til +1,7 % (2025), akkurat nok til å unngå ROBEK; Arendal sto ikke i ROBEK-registeret våren 2026 (kap. 2).
- Finansbåret krise oppå svak inntektsside** — høyere gjeld OG lavere frie inntekter enn KG11; netto lånegjeld 100,2 %; renterisiko «største finansielle risiko» (kap. 2).

3. **Fondet i praksis tomt** — VISER 3,0 %, men kommunens egne dokumenter sier null fritt disposisjonsfond inn i 2026 (avstemming, kap. 2).
4. **PLO over behov og doblet** (+47,8 mill) — demografidrevet, og nettopp der de hardeste kuttene settes inn (kap. 3).
5. **Sosial/barnevern under behov tross Agders utenforskap** — krisen tvinger fram stramhet, ikke at behovet er lavt (kap. 4).

Det viktigste skillet i rapporten. Arendal har ikke primært et bredt overforbruksproblem — fire av sju sektorer drives under behov. Spørsmålet kommunestyret bør stille er todelt: **hvor holdbar** er en snuoperasjon der det frie fondet i realiteten er null og gjelda fortsatt vokser, og **hva koster det** å presse de forebyggende og sosiale tjenestene under behov i landets tyngste levekårsregion. Kommunens egen forvaltningsrevisjon (aug. 2025) advarer: kuttene river ned tjenester «på vei til å bli bedre».

Sammenligningsgrunnlag for PLO-brutto og frie inntekter: KOSTRA-gruppe 11. Behovskorrigerings mot Grønt hefte-kriteriene. Kapittel 6 dokumenterer metode, kilder og forbehold — herunder Terra-korreksjonen og disposisjonsfond-avstemmingen.

1 · Det behovskorrigerte bildet: ett klart unntak over behov — pleie og omsorg

VISER Korrigert for utgiftsbehovet i inntektssystemet (Grønt hefte) ligger Arendal i 2025 med **pleie og omsorg klart over behov** (+47,8 mill), mens de fleste øvrige sektorene ligger under behovsnivå. Barnehage ligger svakt over (+12,4 mill):

SEKTOR	AVVIK MILL 2025	AVVIK MILL 2024	RETNING
Pleie og omsorg	+47,8	+25,6	over behov, doblet
Barnehage	+12,4	+10,7	svakt over behov
Sosial	-3,5	-20,9	under, men nærmere behov
Kommunehelse	-20,0	-16,9	under behov
Grunnskole	-29,7	-45,0	under behov, mindre enn før
Barnevern	-31,5	-35,3	langt under behov
Administrasjon	-66,9	-35,4	dypest under — skjermet

2025 hovedår (reviderte tall, kommunekonsern); 2024 som sammenligning. Forventet = behovsindeks × landssnitt; negativt avvik = under behovsnivå. Folketall-nevner 2025 = 46 603. Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582.

TOLKNING Mønsteret er et speilbilde av en kommune i krise som forsøker å presse driften ned. Pleie og omsorg er den eneste store sektoren klart over behov — og avviket har *doblet* seg fra 2024. Det er demografidrevet (flere eldre), og det er nettopp der de hardeste kuttene nå settes inn (kap. 3). De fleste øvrige sektorene drives under behov, dypest administrasjon (-66,9 mill) — som kommunen selv bekrefter er underbemannet, og som skjermes i omstillingen. Det reelle analyse-spørsmålet er konsentrert til to forhold: finanssiden og snuoperasjonen (kap. 2), og det kontraintuitive ved at sosial og barnevern ligger under behov tross Agders levekår (kap. 4).

Et kvalitativt forbehold til behovsbildet. Drift under behov kan være villet stramhet eller underdekning. I Arendals tilfelle peker kildene entydig mot at krisen tvinger fram stramheten: HP 2026–2029 er en krisepakke på 250–300 mill i kutt i alle sektorer, ingen fondsavsetning noe år, og «betydelig risiko». Forvaltningsrevisjonen av psykisk helse barn/unge (aug. 2025) siterer ledere på at tjenester «på

vei til å bli bedre» bygges ned igjen «på grunn av kommunens dårlige økonomi». Under-behov-driften her er altså i hovedsak stram, ikke nødvendigvis effektiv.

2 · Finans: snuoperasjon på ROBEK-kanten — finansbåret krise oppå svak inntektsside

% AV BRUTTO DRIFTSINNTEKTER	2025	REFERANSE / KOMMENTAR
Netto driftsresultat	+1,7	snudd fra −1,7 % (−79,6 mill) i 2024; handlingsregel 1,75 % ikke nådd i planperioden
Disposisjonsfond (VISER)	3,0	men kommunens egne dokumenter: i praksis tomt inn i 2026 (se under)
Netto lånegjeld	100,2	gjelda ligger rundt en hel årsinntekt; handlingsregel ≤100 % akkurat brytes
Sykefravær (legemeldt, ansatte)	8,5 %	over landssnitt 7,7 %

Reviderte tall (KOSTRA, kommunekonsern). HP-tabellen (konsolidert, ekskl. startlån): netto lånegjeld IB 2026 = 5,50 mrd → UB 2029 = 6,68 mrd. Snittrente på låneporteføljen (ekskl. startlån) 3,77 % pr. okt. 2025.

VISER Hovedfunnet er en **snuoperasjon på ROBEK-kanten**. Da den nye kommunedirektøren la fram 2024-resultatet (feb. 2025), lød pressemeldingen: «Ingen penger på fond, stort lån og for høy drift». NDR var −1,7 % i 2024 (−79,6 mill), og kommunen styrte mot et underskudd på over 300 mill. I oktober 2024 sa konstituert kommunedirektør at det «ikke er et usannsynlig scenario at Arendal kommer på Robek-lista fra sommeren 2026». Men driften ble snudd: **NDR endte +1,7 % i 2025** — akkurat det som trengs for å dekke inn 2024-merforbruket. Arendal sto **ikke** i ROBEK-registeret våren 2026 (registeret hadde 27 kommuner pr. 08.05.2026).

TOLKNING Krisen er **finansbåret oppå et svakt inntektsgrunnlag** — ikke en ren overforbrukskrise. HP 2026–2029 er eksplisitt: kommunen har *både* «høyere gjeld enn sammenligningsgruppen» (KG11) og «lavere frie inntekter enn kommunene i kostragruppe 11». Renterisikoen kalles «den største finansielle risikoen for Arendal kommune» — særlig merkbart da styringsrenten steg fra 0,50 % til 4,50 % i 2022–2024. Med andre ord: høy gjeld + renteoppgang + svak inntektsside har sammen presset driften i ubalanse. I motsetning til en rik kommune som kan velge bort eiendomsskatt, har Arendal hatt eiendomsskatt siden 2000 og vedtatt «en eiendomsskatt som gir mest mulig inntekt» — inntektssiden er allerede strukket. Det finnes lite igjen å hente der.

Avstemming av fondet — det viktigste finanstallet. VISER oppgir disposisjonsfond **3,0 %** (2025). Men kommunens egne dokumenter sier noe annet: kommunen «går inn i 2026 uten midler på disposisjonsfond», handlingsregelen på minst 5 % er ikke oppfylt noe år, og det settes **ikke** av fond noen av årene 2026–2029. Disposisjonsfondet (~215 mill ved inngangen til 2024) ble i praksis spist opp i løpet av 2024, og det er strøket avsetninger i 2024-regnskapet for å redusere merforbruket. Sannsynlig forklaring på avviket: VISER-tallet er KOSTRA-konsolidert (inkl. KF-er/konsern) eller en regnskapsteknisk størrelse ved et annet måletidspunkt, mens «kommunekasse»-perspektivet viser null fritt fond. **VISER tegner her et litt mildere bilde enn kommunekassa** — den kvalitative virkeligheten er at kommunen oppfatter seg som uten reserver. (Forbehold: avviket er ikke endelig oppklart — se kap. 6.)

VISER Gjelda er **høy og økende**: netto lånegjeld 100,2 % av brutto driftsinntekter — gjelda ligger rundt en hel årsinntekt, og handlingsregelen (≤ 100 %) akkurat brytes. HP-tabellen viser at gjelda **øker fra 5,50 mrd (IB 2026) til 6,68 mrd (UB 2029)** — ~1,2 mrd opp — *tross* at prosjekter skyves ut. Kommunedirektøren anbefaler å kutte investeringsnivået ytterligere hele neste tiårsperiode.

TOLKNING Snuooperasjonen er reell, men **marginen er hårfin**. Vedtatt handlingsregel for NDR er 1,75 %; den «oppnås ikke i økonomiplanperioden», og NDR må forbedres med ~85 mill for å nå målet. 2026-budsjettet er +0,2 % (+9 mill), 2027–2029 ~+0,3 %/år. Driften er altså såvidt i balanse, men langt under et bærekraftig nivå, og hele opprettingen hviler på at omstillingstiltakene faktisk biter. Med null fritt fond finnes det ingen buffer dersom rentene stiger igjen eller tiltakene glipper — da er ROBEK fortsatt innen rekkevidde.

Den ærlige lesningen. Arendal har snudd driften akkurat nok til å holde seg utenfor ROBEK, men er den mest utsatte økonomien i denne analyseserien: høy gjeld som fortsatt vokser, et fond som i praksis er tomt, og en inntektsside som allerede er strukket. «+1,7 % NDR» og «100,2 % gjeld, fond i realiteten null» må leses sammen — en kommune som balanserer på ROBEK-kanten, der omstillingen er det eneste som holder den fra å falle over.

3 · Pleie og omsorg: over behov og dobbelt — demografi møter de hardeste kuttene

VISER Arendals PLO-brutto er **37 314 kr/innb** i 2025. Behovskorrigert ligger PLO +47,8 mill over behov — den eneste store sektoren klart over, og avviket har **doblet seg** fra +25,6 mill i 2024. Drill-down på funksjon og art:

PLO-STRUKTUR 2025	KR/INNB	ARTER / NØKKELTALL 2025	VERDI
SUM PLO brutto	37 314	Lønn, kr/innb	29 300
— Institusjon (253+261)	15 069	Kjøp fra private, kr/innb	3 002
— Hjemmebaserte (254+257+258)	19 623	Refusjon ressurskrevende, kr/innb	3 838
herav bofellesskap (257)	9 159	Brutto per institusjonsplass, kr	2 294 138
		Andel 80+ langtidsopphold	6,3 %

Landssnitt PLO netto (Landet uten Oslo): 2024 27 195 → 2025 28 582. Folketall-nevner 2025 = 46 603.

TOLKNING To trekk peker seg ut. For det første er PLO **tungt lønnsdrevet** (29 300 kr/innb av 37 314), med relativt beskjedent privat tjenestekjøp (3 002 kr/innb). For det andre er institusjonsdriften dyr per plass (~2,29 mill/plass) ved lav andel 80+ langtidsplasser (6,3 %), forenlig med en struktur vridd mot hjemmebaserte tjenester og bofellesskap (funksjon 257 alene 9 159 kr/innb). Refusjonen for ressurskrevende brukere (3 838 kr/innb) demper netto. At sektoren ligger over behov OG får de tøffeste kuttene henger sammen: kommunen forsøker å presse en kostbar, demografidrevet sektor ned mot behovsnivå.

PLO er nettopp der de hardeste kuttene settes inn. Meravviket er demografidrevet — kommunedirektøren peker eksplisitt på at «demografiske endringer merkes tydelig, med flere eldre». HP 2026–2029 lister derfor de tøffeste helse-/omsorgskuttene her: **avvikling av bokollektivene Elim og Trømøy**, lindrende avdeling på Plankemyra gjøres om til vanlig langtidsavdeling, bemanningsenheten avvikles, stedlig bemanning gjøres om til ambulante tjenester flere steder, redusert legevakt og KØH (kommunal øyeblikkelig hjelp), pluss en flat **rammereduksjon på 20 mill**. Alle helse-/samhandlingstjenester har innarbeidet 4,5 % budsjettkutt for 2026. Indikasjonen på effektiviseringspotensial ligger i å bringe en demografidrevet sektor ned mot behovsnivå — men gulvet er forsvarlighetskravet, og kutt rettet mot de tyngste brukerne gir liten nettoeffekt fordi refusjonen for ressurskrevende faller bort.

4 · Sosial og barnevern: under behov tross Agders ekstreme utenforskap

VISER Dette er rapportens mest kontraintuitive funn: Agder er Norges tyngste levekårsregion, og Arendal skårer dårlig på alle utenforskaps-indikatorer — likevel ligger **sosial –3,5 mill og barnevern –31,5 mill under behovsnivå** i 2025. Tallene for utenforskap (Arendal vs. landet):

LEVEKÅRSINDIKATOR	ARENDALE	LANDET	KOMMENTAR
Uføre 18–67 år	16,6 %	10,3 %	4 737 personer (2025); Agder 14,3 %
Unge utenfor (NEET 15–29)	12,2 %	9,9 %	968 personer (2024)
Voksne utenfor 20–66	23 %	18,4 %	6 440 personer
Barnefattigdom (0–17, vedvarende lavinntekt)	14,8 %	10,9 %	2020–2022
Sysselsetting 20–66 år	71,6 %	76,7 %	2025

Kilde: Arendalstall (kommunens egne levekårsdata) og FVN. Alle utenforskaps-indikatorer ligger godt over landssnitt.

TOLKNING Avviket forklares **ikke** av at behovet er lavt — det er tvert imot høyt. Men **høyt behov er ikke det samme som høy ressursbruk**. Arendal driver disse tjenestene stramt nettopp fordi økonomien tvinger det fram. Fire samvirkende forklaringer:

- Krisen tvinger fram stramhet.** Med tomt fond og merforbruk i tjenestene kuttet det også i de forebyggende og familienære tjenestene — ikke fordi behovet er lavt, men fordi pengene mangler.
- NAVs ungdomsprogram reduseres** fordi kommunen går inn i en statlig pilot for ny inntektssikring for unge under 30 — en omlegging som også er en innsparing på et område som treffer utenforskapet direkte.
- Barnevern/forebygging styres mot behovsnøkkel**, ikke mot det underliggende sosiale trykket — behovet er erkjent, men ikke fullt finansiert.
- Mulig stram lavkostdrift av sosialtjenesten** er den positive lesningen; den kritiske er at behovet ikke møtes fullt ut. Kildene gir ikke grunnlag for å avgjøre hvilken som dominerer — men retningen (stramt drevet under press) er entydig.

Forvaltningsrevisjon — psykisk helse barn og unge (Sørlandet Kommunerevisjon IKS, aug. 2025). Ingen lovbrudd konstatert, men flere klare svakheter i det forebyggende arbeidet: kommunen har mye kunnskap/data, men «utfordringer med å sammenstille og anvende kunnskapen»; «forebyggende plan 2022» er ulikt implementert og «ikke godt nok forankret i toppledelsen»; BTI-modellen (Bedre tverrfaglig innsats) er ulikt implementert og samarbeidet «delvis fungerende»; for svak medvirkning fra barn/foreldre; for lite systematisk evaluering. Et økonomisk relevant funn: «hyppige skifter i kommunedirektørrollen og øverste ledelse har gjort det vanskelig å jobbe systematisk». Ledere siteres direkte: det er vanskelig å se på at tjenester «på vei til å bli stadig bedre ... bygges ned igjen på grunn av kommunens dårlige økonomi».

LAG 1 **Gulvet er rettighetslovgivningen.** Sosialhjelp er en rettighetsbasert ytelse, og barnevernet er lovpålagt; nivået kan ikke fritt kuttes ned mot behovsindeksen uten å treffe lovkrav om forsvarlighet. En

eventuell indikasjon på effektiviseringspotensial på sosialområdet ligger derfor ikke i ytelsesnivået, men i å redusere de bakenforliggende driverne (kvalifisering, arbeidsretting, bosettingsoppfølging) der kommunen faktisk har handlingsrom — samtidig som forebyggingen som faktisk virker, ikke bygges ned.

Hvorfor dette er et nøkkelfunn. I en kommune som driver stramt for å snu økonomien, er det de forebyggende og sosiale tjenestene som tar støytet — nettopp i den regionen der behovet er størst. Tolkningen er at under-behov- avviket her i hovedsak er *krisetvunget stramhet*, ikke et uttrykk for lavt behov eller bevisst nedprioritering. Det bør leses som en indikator på reelle, udekkede levekårsbehov — ikke som rom for ytterligere kutt.

5 · Handlingsrom: en krisepakke uten buffer — og en inntektsside som alt er strukket

VISER HP 2026–2029 er en **krisepakke**: tiltak i størrelsesorden **250–300 mill**, «betydelige kutt i alle sektorer», ingen fondsavsetning noe år, ingen handlingsregler oppfylt i fireårsperioden og «betydelig risiko». De største innsparingstiltakene fordeler seg bredt:

SEKTOR	DE STØRSTE INNSPARINGSTILTAKENE (KOMMUNEDIREKTØRENS FORSLAG)
Helse/omsorg	Avvikling bokollektiv Elim og Trømøy; lindrende avd. Plankemyra → langtidsavdeling; bemanningsenheten avvikles; ambulante tjenester erstatter stedlig bemanning; redusert legevakt/KØH; rammekutt 20 mill; 4,5 % budsjettkutt 2026.
Oppvekst/skole	Effektivisering Lunderød skole; kokkestillinger i barnehager fjernes; endrede SFO-priser; redusert helsestasjon/skolehelsetjeneste; spesped + familietjeneste slås sammen; rammekutt 50 mill.
Kultur og inkludering	Gratisprinsippet avvikles (leiepriser idrettshaller/kunstgress); redusert NAV-ungdomsprogram (statlig pilot); kutt i tilskudd, inkl. Kirkelig fellelsråd.
Teknisk/eiendom	Noen kommunale veier blir private; reduserte investeringer Arendal eiendom og kommunalteknikk; mindre vedlikehold/areal/energi.
Stab/administrasjon	IKKE kutt — «lite administrative ressurser sammenliknet med andre»; foreslår tvert imot å STYRKE omstillings-/digitaliseringskapasiteten.

TOLKNING At administrasjonen *skjermes* mens alt annet kuttes, er konsistent med behovsbildet: VISER viser administrasjon **–66,9 mill under behov** i 2025 — dypest av alle sektorer. Kommunen bekrefter selv «lite administrative ressurser». Dette er det eneste området som ikke kuttes, og som foreslås styrket — fordi omstillingskapasitet er en forutsetning for at de andre kuttene skal lykkes. Det er en rasjonell prioritering i en krise, men understreker hvor lite handlingsrom kommunen har: det finnes ingen «fett» å høvle av i staben.

Inntektssiden: eiendomsskatt allerede «maks ut»

GREP	LAG	STATUS	FRIKSJON
11 Eiendomsskatt — innført alt i 2000; vedtatt «mest mulig inntekt»; ~115 mill/år	Inntekt	allerede maksimert	uttømt

VISER Arendal har hatt eiendomsskatt siden 2000 (2025: 4 ‰ bolig/fritid, 5,7 ‰ annen eiendom, ~115 mill/år), og har vedtatt «en eiendomsskatt som gir mest mulig inntekt for kommunen», videreført i 2026–2029. **TOLKNING** I motsetning til en rik kommune som *velger bort* eiendomsskatt, har Arendal allerede brukt opp dette handlingsrommet. Det finnes lite igjen å hente på inntektssiden — den eneste forventede økningen er fra næringsetablering øst i kommunen fra 2029. Handlingsrommet ligger derfor i hovedsak på utgiftssiden, og det er allerede tatt i bruk gjennom krisepakken.

Handlingsromslogikken. Arendals dilemma er motsatt av en formuende kommunes: inntektssiden er strukket («maks ut» eiendomsskatt, lavere frie inntekter enn KG11), fondet er i praksis tomt, og gjelda vokser fortsatt. Det reelle valget står mellom (a) å fortsette krisepakkens brede kutt i alle sektorer — med risiko for å rive ned forebygging som virker, særlig i en tung levekårsregion — og (b) å kutte

investeringsnivået ytterligere for å bremse gjeldsveksten, slik kommunedirektøren anbefaler. Dette er ikke et identifiseringsproblem, men en kommune med stort behov og lite handlingsrom som må prioritere hardt mellom vonde alternativer.

6 · Metode, kvalitetssikring og forbehold

VISER / TOLKNING-skillet

Gjennom hele rapporten skiller vi **VISER** (tall med kilde) fra **TOLKNING** (vurdering). De behovskorrigerede avvikene, PLO-drill-down, finansindikatorene (NDR, disposisjonsfond, netto lånegjeld) og levekårstallene er VISER. Forklaringen på snuoperasjonen, avstemmingen av disposisjonsfondet, forklaringen på at sosial/barnevern ligger under behov, og vurderingen av om under-behov-driften er villet stramhet eller underdekning er TOLKNING. Språkregelen er konsekvent: «indikasjon på effektiviseringspotensial» — aldri «sløsning».

Viktig korreksjon: «Terra-saken» rammet ikke Arendal. Premisset om at Arendal var en «Terra-kommune» kunne ikke verifiseres mot kilder og motbevises langt på vei. Terra-skandalen (2007) rammet åtte *kraftkommuner* (Bremanger, Vik, Hattfjelldal, Hemnes, Narvik, Rana, Kvinesdal, Haugesund) som plasserte kraftinntekter i amerikanske strukturerte produkter via Terra Securities. Arendal var ikke blant dem. Arendals problemhistorie er en **egen gjelds-/ROBEK-arv**: svak drift, høyt investeringsnivå, høy gjeld og garantiansvar — eiendomsskatt ble nettopp innført alt i 2000 som et tidlig tegn på strukturelt svak inntektsside. Rapporten behandler derfor «ROBEK-/gjeldsarven» generelt, ikke Terra.

Kilder

- **SSB / KOSTRA** — reviderte 2025-tall, kommunekonsern (publisert 16.06.2026); behovskorrigerede avvik, PLO-funksjons- og artsdata, finansindikatorer.
- **Grønt hefte (KDD)** — utgiftsbehov/kostnadsnøkler for behovskorrigeringen og det nye inntektssystemet.
- **Handlings- og økonomiplan 2026–2029** (kommunedirektørens forslag) — NDR, gjeld, disposisjonsfond, KOSTRA-sammenligning, innsparingstiltak, handlingsregler.
- **Årsregnskap 2024** (note om strykninger) og pressemelding feb. 2025 («Ingen penger på fond, stort lån og for høy drift»).
- **Forvaltningsrevisjon — psykisk helse barn og unge** (Sørlandet Kommunerevisjon IKS / Vetaks, aug. 2025): ingen lovbrudd, men svak implementering av forebyggende plan, «delvis fungerende» tverrfaglig samarbeid.
- **NRK Sørlandet, FVN, Arendalstall, regjeringen.no** (ROBEK-register) — ROBEK-fare, gjeld, levekårs-/utenforskapstall.

Forbehold

1. **Terra-koblingen.** Premisset om «Terra-saken 2007» kunne ikke verifiseres og motbevises langt på vei. Arendals eksakte ROBEK-historikk (år inn/ut av registeret) ble ikke funnet i tilgjengelige kilder og bør hentes fra regjeringen.no/Statsforvalterens ROBEK-historikk.
2. **Disposisjonsfond-avviket.** VISER 3,0 % vs. kommunens «tomt» er ikke endelig oppklart — krever avstemming mot konsolidert KOSTRA-regnskap 2024/2025 (kommune vs. konsern, måletidspunkt). VISER tegner et mildere bilde enn kommunekassa.
3. **NDR/merforbruk i kroner.** HP-tabellen gir NDR 2024 = –79,6 mill; 2025-tallet (+1,7 %) er konsistent med en oppretting, men endelig revidert årsregnskap 2025 forelå ikke i kildene og bør konsulteres.
4. **Statlige tilsyn 2023–2025.** Ingen Arendal-spesifikke tilsynsrapporter (sykehjem, hjemmetjeneste, NAV, barnevern) ble lokalisert direkte. Bør verifiseres mot helsetilsynet.no og Statsforvalteren i Agder.

5. **PLO-funksjonssplitten** (institusjon/hjemmebaserte/bofellesskap) er føringssensitiv mellom kommuner; sum PLO er robust.

Hva analysen bevisst ikke gjør. Den skriver ikke at Terra rammet Arendal (det gjorde det ikke), den leser ikke 3,0 %-fondet som reelt fritt handlingsrom (det er i praksis tomt), og den tolker ikke under-behov-driften på sosial/barnevern som lavt behov (behovet er tvert imot høyt). Hovedfunnet — snuoperasjonen på ROBEK-kanten — og hovedforbeholdene — Terra-korreksjonen og disposisjonsfond-avstemmingen — er rapportens viktigste lesninger.

Kilder: SSB/KOSTRA (reviderte 2025-tall, kommunekonsern, publisert 16.06.2026) · Grønt hefte 2025/2026 (KDD) · Arendal kommunes handlings- og økonomiplan 2026–2029 og årsregnskap 2024 · Sørlandet Kommunerevisjon IKS (forvaltningsrevisjon psykisk helse barn/unge, aug. 2025) · NRK Sørlandet, FVN, Arendalstall, regjeringen.no (ROBEK-register). Hovedår 2025; 2024 som sammenligning. Analysen følger VISER/TOLKNING-sketil og språkregelen om «effektiviseringspotensial».